

Medību ietekme uz staltbriežu *Cervus elaphus* populācijas struktūru un kvalitāti Latvijā

Gundega Aizupiete¹, Jānis Baumanis², Alda Pupila³, Agrita Žunna¹

¹ LVMI „Silava”

² Valsts Meža dienests

³ Dabas aizsardzības pārvalde Teiču dabas rezervāts

e-pasts: gundega.a@inbox.lv

Staltbrieži *Cervus elaphus* mūsdienās apdzīvo visas Eiropas teritorijas mežainos apvidus. Latvijā tie bija sastopami līdz aptuveni 10. gadsimtam, kad faunas izmaiņu dēļ un arī medniecības pastiprināšanās dēļ tie izzuda. Tikai 18. - 19. gadsimtā staltbrieži atkal ievesti un ievietoti tā saucamajos briežu dārzos no kuriem tie vietām izkļuva savvaļā un sāka arī vairoties.

Mūsdienās staltbriedis ir otrs lielākais medījamais dzīvnieks Latvijā. Tā skaits sākot ar pagājušo gadsimtu ir strauji audzis, vienīgo kritumu piedzīvojot 20. gadsimta 90. gadu vidū, kad tas apzināti samazināts dēļ lielajiem postījumiem mežsaimniecībā.

Pastāvīgi apmedējot populāciju, tiek ietekmēti tās iekšējie procesi: blīvuma dinamika, dzīvnieku dzimums un vecums. Izmantojot dažādas medību stratēģijas iespējams panākt vēlamo dzimuma – vecuma sadalījumu populācijā un nodrošināt tās ilgtspējību (Selby *et al.* 2005). Populācijas pieauguma palielinošās stratēģijas, kuras paredz saglabāt produktīvā vecuma mātītes, pozitīvi ietekmē populācijas pieaugumu un nākotnē nodrošina kvalitatīvākas medības, t.i., palielinās medību apjoms. To var panākt ar diviem veidiem: a) dzimuma izlase - palielinot mātīšu īpatsvaru starp pieaugušajiem dzīvniekiem, neizjaucot dabisko līdzsvaru starp dzimumiem populācijā; b) vecuma izlase - medības, kas paredz teļu nomedīšanu, tādējādi nodrošinot procentuāli lielāku reproduktīvo vecumu sasniegušo īpatņu daļu populācijā (Sylvén 2003).

Tāpat medības nav nejauši izvēlētu dzīvnieku nomedīšana – mednieki atlasa medījamos dzīvniekus. Medību veidam un mērķim ir būtiska ietekme uz nomedīto dzīvnieku dzimuma – vecuma sadalījumu un tas ir jāņem vērā pie datu apstrādes (Martinez *et al.* 2005).

Analizējot datus par nomedītajiem staltbriežiem, to dzimuma – vecuma sadalījumu, morfoloģiskos parametrus, kā arī medību trofeju izstāžu rezultātus, gūts priekšstats par staltbriežu populācijas stāvokli Latvijā.

Literatūras saraksts

Martinez M., Rodriguez-Vigal C., Jones O.R., Coulson T., Miguel A.S. 2005. Different hunting strategies select for different weights in red deer. – *Biology Letters*, 1: 353-356.

Selby A., Petäjistö L., Koskela T. 2005. Threats to the sustainability of moose management in Finland. – *Alces*, 41: 63-74.

Sylvén S. 2003. Management and regulated harvest of moose (*Alces alces*) in Sweden. Doctoral thesis. Uppsala, Swedish University of Agricultural Sciences, p 36